

- א. התנו בפירוש שלא לחלק – אפילו ידיו של אחד יפות אינם נחלקים, שמסתמא אף על דעת כן התנו. אבל אם מינה אחרים בחלקו – רשאים לחלק, שעל דעת כן לא התנו (עפ"י תוס').
- ב. אין בני חבורה יכולים לתבוע על העבר מה שאכל יותר מהם, שכל שעדיין לא חילקו, כל אחד אוכל כאות נפשו (עפ"י פוסקים).
- ג. אף על פי שאם ממנה אחרים על חלקו, יכולים בני חבורתו להיפרד באכילתם כאמור, אבל כשאינו ממנה אחרים אלא שידיו יפות, נראה שאינם רשאים להוציאו לגמרי מחבורתם רק מחלקים מנתו בנפרד, שלא יאכל עמהם בקערה אחת. וכשאינו ידיו של אחד יפות – אינם רשאים להפריד המנות ללא הסכמת כולם. ואולם בסיבולת רשאים לברר לכל אחד חלקו אפילו אין ידיו של אחד יפות, הואיל וקצב האכילה שונה מאדם לחברו (עפ"י מאירי).
- ד. יש לומר כאשר אחד מהם חלש וידיו רפות, אינו יכול להסתלק מהם, כי רק הרוב יכולים לדחות את היחיד, לא היחיד את הרוב (שפת אמת).

דפים פט – צ

- קסד. א. הממנה אחרים עמו על פסחו – מה דין המעות שקיבל, האם הן חולין או קודש?
ב. המוכר עולתו או שלמיו – האם מה שעשה עשוי אם לאו? מה דין המעות?
ג. האם איסור 'אתנן זונה' חל על המוקדשין?
ד. האם קרבן פסח ממון בעלים הוא או ממון גבוה?

א. הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו (רש"י: חגיגת י"ד. יש מדייקים מדבריו שחגיגת ט"ו אינה באה בשותפות. מנחת חינוך) – מעות שבידו חולין. ואין צריך לומר אם הקונה לא הקדיש אותן מעות אלא אפילו הקדישן לשם פסח – הרי הן חולין מפני שדעתו של המקדיש מעות לשייר בקדושתן, ליתנם מתת חולין לבעל הפסח שיוכל להוציאם לצרכיו. כן היא דעת רבי (ואם ימעט הבית מהיות משה – החיהו [את האיש / הבית] משה). וחכמים חולקים, ולדבריהם אין שויר והרי המעות קודש. ונחלקו בדבר רבה ורבי זירא; אחד אמר, אפילו לרבי אין להוציא לחולין לגמרי אלא לצורך אכילת מצה ומרור שמכשירי הפסח הם (על מצות ומררים יאכלהו), אבל לא ליקח בהן חלוק וטלית. וחכמים אוסרים אף במצה ומרור – מלבד לצורך קניית עצים לצלייתו שהרי זה כגוף הפסח (מהיות משה – החייהו לשה. כגרת רש"י). ואחד אמר: במצה ומרור הכל מודים שמותר, לא נחלקו אלא על חלוק וטלית וכדו'. הלכך מה שאמרו מעות שבידו חולין אינו אלא לענין מצה ומרור (תוס').

ולפי דעת רבי אושעיא סובר רבי שאפילו בקדושת הפסח עצמו אדם משייר, ולדעה זו ודאי מעות שבידו חולין לכל דבר שהרי הפסח עצמו משייר בקדושתו ויכול למכרו ומעות המקח המוקדשות מתחללות על הקרבן ויוצאות לחולין.

להלכה מותר ליקח מצה ומרור אבל לא שאר צרכים (עפ"י רמב"ם ק"פ ספ"ד ובכס"מ שם ובהל' איסור"מ ד, טו) שפסק כרבי, ובמחלוקת רבה ור"ז צ"ל שפסק לחומרא, וכ"פ באור זרוע – מובא בליקוטי הלכות. ובל"ה כתב בדעת הרמב"ם שפסק כחכמים ובמחלוקת רבה ור"ז פסק לקולא. ויש מתירים ליקח אפילו חלוק וטלית (מאירי; וכ"כ המשנה-למלך בדעת הרמב"ם).

- ב. המוכר עולתו ושלמיו – לא עשה ולא כלום. וקנסו חכמים את הלוקח שהמעות שנתן יפלו לנדבה. ואפילו היו יותר מכדי דמיהם – המעות כולן יפלו לנדבה (רבא).
לדברי רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים ממון בעלים הם – יכול אדם למכור שלמיו.

א. מדובר במעות חולין, אבל מעות שכבר הקדישום לשלמים, אי אפשר שיפלו לנדבת ציבור לקיץ המזבח שהן עולות (תוס'). ויש אומרים שיפלו לנדבות שלמים, שלא כ'נדבה' שבכל מקום (הנצי"ב בדעת הרמב"ם).

ב. בקצות החשן (תו, א) כתב שגם לרבי יוסי הגלילי אי אפשר למכור שלמיו על מנת שיעלה הקרבן בשביל אחר אלא מוכר זכות אכילת הבשר בלבד. ובוהו ביאר דברי הרמב"ם. וכן נמצא בתוס' רשב"א. וכן כתב הצ"ח.

ג. בפני יהושע (בב"ק טו) כתב שגם לרבי יוסי אסור למכור מדרבנן, ואם מכר – קנסוהו. וקצות החשן (תו, א) חולק.

ג. נתן לזונה מוקדשין באתננה – הרי אלו מותרים. ולא משום שאינם שלו לאוסרם, כי אף בקדשים קלים לרבי יוסי הגלילי, או שממנה אותה לפסחו לרבי שממון בעלים הוא [כדברי רבי אושעיא], גם כן לא נאסרו משום שנאמר לכל נדר – פרט לנדור.

הרמב"ם (איסורי מזבח ד, טו) כתב שאתנן חל על עופות מוקדשין מדברי קבלה, אבל דעת רש"י והראב"ד אינה כן, ו'עופות' שאמרו במשנה שנאסרו – של חולין הם (ומבואר בראשונים שלא גרסו בגמרא 'עופות דחולין').

ד. כנזכר, נחלקו חכמים ורבי האם יכול אדם להמנות אחרים על פסחו וליקח בדמים [שהוקדשו כבר על ידי הקונה לשם פסח] חפצי חולין או מצה ומרור. ופירש רבי אושעיא שלדברי רבי אדם משייר בקדושת הפסח, כך שקדושת הדמים יכולה להיתפס בחולין שבו ועי"כ מתחללים הדמים. ואולם אביי סבר לפרש שאפילו לרבי אין שיוור בקדושת הפסח אלא אדם משייר רק בקדושת המעות, ליתנם מתנת חולין לבעל הקרבן.

כנ"ל, יש אומרים שהלכה כרבי וכו' אושעיא שאדם משייר בקדושת הפסח ומותר ליקח כל דבר במעות (עפ"י מאירי ומשל"מ). וי"א שאין התר ליקח במעות אלא מצה ומרור (כס"מ). וכן נקט לעיקר בלקוטי הלכות.

דף צ

קסה. האם שוחטים וזורקים את הפסח על האישים דלהלן?

א. זב וזבה בשביעי שלהם; בשמיני.

ב. שומרת יום כנגד יום.

ג. נדה בשביעי שלה.

ד. טבול יום; מחוסר כפורים.

ה. טמא שרץ; טמא מת בשביעי שלו.

א. זב שראה שתי ראיות, הואיל ואינו מביא קרבן – שוחטים וזורקים עליו בשביעי שלו. לדברי רב, דוקא אם טבל תחילה אבל קודם טבילה אין שוחטים וזורקים עליו מדין תורה מפני שהוא טמא כעת, הגם שיכול לטבול עד הערב ולאכול (ולמד זאת מאותם אנשים שנדחו לפסח שני שהיו טמאי מת שחל שביעי שלהם בערב הפסח). ולדברי עולא, אפילו קודם טבילה שוחטים וזורקים עליו.

א. הלכה כרב (רמב"ם קרבן פסח ו,א). ואפילו בדיעבד, אם שחטו וזרקו עליו קודם שטבל – לא יצא ידי חובתו (עפ"י הראב"ד, ומסתבר שגם הרמב"ם מודה לזה. תורת הקדשים).
ב. יש מקום לומר שלכתחילה אין שוחטים על הזב בשביעי שלו בפני עצמו, שיש לחוש שמא יראה אחר כך ונמצא סותר למפרע והרי הפסח בא לידי פסול (ע' תורי"ד שהקשה מדוע לא שנינו במשנה שאין שוחטים עליו בפנ"ע).

זב שראה שלש ראיות, וכן זבה (גדולה), אין שוחטים וזורקים עליהם בשביעי שהרי אינם ראויים לאכילה עד שיביאו כפרתם למחר, אבל בשמיני – שוחטים וזורקים על הזב אפילו קודם הבאת כפרתו מפני שיכול להביא באותו יום ולאכול לערב. וימסור תחילה קרבנותיו ליד בית דין [חזקה עליהם שיקריבו עד הלילה], שאם לא כן יש לחוש שמא יפשע ולא יביא כפרתו.

א. כ"מ בגמרא. וכ"כ הרמב"ם ק"פ ו,ד. וכן כתב רש"י בד"ה מסתברא. ורעק"א הקשה על מקור הדבר למסקנא. ונראה שכן משמע בגמרא ממה שאמרו 'קמ"ל כדרב שמעיה' – משמע שרק משום חזקה זו מתירים להם להביא הפסח.

אך נראה שבדיעבד אם שחטו עליו ולא מסר כפרתו ולא הקריבה – פטור מפסח שני כי מ"מ נחשב 'ראוי' באותה שעה, בדומה לחבוש אצל גויים ששחטו עליו, שאף אם לבסוף לא הוציאוהו פטור מפ"ש כי היה ראוי לצאת (רמב"ם ה,ט).

ב. למאן דאמר נשים בפסח רשות, נראה לכאורה שאם הזבה לא הביאה כפרתה לא ישחטו עליה את הפסח, שאין לדחות עשה דהשלמה בהבאת קרבנותיה לאחר התמיד. ואולם יש לומר שזבה שמביאה עוף שאין למזבח אלא דמו – מותר לריב"ב לעיל נט. ושמה לתנא קמא שם אסור מדרבנן, ע"ש. והצל"ח נקט שדבר פשוט ששוחטים וזורקים אפילו לא הביאה כפרתה. גם יש מקום לומר שאם כבר נדחה עשה דהשלמה בהבאת שאר קרבנות מחו"כ, שוב קרב הכל.

ב. שומרת יום כנגד יום, שוחטים עליה בשני שלה הואיל וספרה מקצת היום. ראתה שני ימים – שוחטים וזורקים עליה בשלישי. [ואם לאחר ששחטו ראתה – נתבאר לעיל פא].
משמע בגמרא שלדעת האומר שוחטים וזורקים על טמא שרץ ועל טמא מת בשביעי שלו, גם בזו שוחטים עליה אף קודם טבילתה, ולמ"ד אין שוחטים על טמא שרץ, אין שוחטים עליה עד שתטבול.
לכאורה נראה שאין לשחוט את הפסח עליה בפני עצמה, שמא תראה ותסתור ונמצא הפסח בא לידי פסול וכנ"ל (ע' תורי"ד).

ג. נדה, אין שוחטים וזורקים עליה בשביעי שלה, שאף על פי שאינה מחוסרת כפרה אך הואיל ואין הנדה [והיולדת] טובלת אלא בליל שמיני [בניגוד לזבה], אם כן אינה יכולה לאכול בקדשים עד ליל תשיעי שהרי טעונה הערב שמש לאחר טבילה.

ד. שוחטים וזורקים על טבול יום ומחוסר כפורים שהרי הם ראויים לאכול לערב, לאחר הערב שמש / הבאת הכפרה.

א. הרמב"ם (קרבן פסח ו,ב) פסק אין שוחטים וזורקים על טבול יום של טמא מת – בטומאות גמורות שהנזיר מגלח עליהן ויש בהן חיוב כרת על אכילת קדשים. וכן דעת המאירי. אבל הראב"ד והתוס' חולקים.

- א. התנו בפירוש שלא לחלק – אפילו ידיו של אחד יפות אינם נחלקים, שמסתמא אף על דעת כן התנו. אבל אם מינה אחרים בחלקו – רשאים לחלק, שעל דעת כן לא התנו (עפ"י תוס').
- ב. אין בני חבורה יכולים לתבוע על העבר מה שאכל יותר מהם, שכל שעדיין לא חילקו, כל אחד אוכל כאות נפשו (עפ"י פוסקים).
- ג. אף על פי שאם ממנה אחרים על חלקו, יכולים בני חבורתו להיפרד באכילתם כאמור, אבל כשאינו ממנה אחרים אלא שידיו יפות, נראה שאינם רשאים להוציאו לגמרי מחבורתם רק מחלקים מנתו בנפרד, שלא יאכל עמהם בקערה אחת. וכשאינו ידיו של אחד יפות – אינם רשאים להפריד המנות ללא הסכמת כולם. ואולם בסיבולת רשאים לברר לכל אחד חלקו אפילו אין ידיו של אחד יפות, הואיל וקצב האכילה שונה מאדם לחברו (עפ"י מאירי).
- ד. יש לומר כאשר אחד מהם חלש וידיו רפות, אינו יכול להסתלק מהם, כי רק הרוב יכולים לדחות את היחיד, לא היחיד את הרוב (שפת אמת).

דפים פט – צ

- קסד. א. הממנה אחרים עמו על פסחו – מה דין המעות שקיבל, האם הן חולין או קודש?
ב. המוכר עולתו או שלמיו – האם מה שעשה עשוי אם לאו? מה דין המעות?
ג. האם איסור 'אתנן זונה' חל על המוקדשין?
ד. האם קרבן פסח ממון בעלים הוא או ממון גבוה?

א. הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו (רש"י: חגיגת י"ד. יש מדייקים מדבריו שחגיגת ט"ו אינה באה בשותפות. מנחת חינוך) – מעות שבידו חולין. ואין צריך לומר אם הקונה לא הקדיש אותן מעות אלא אפילו הקדישן לשם פסח – הרי הן חולין מפני שדעתו של המקדיש מעות לשייר בקדושתן, ליתנם מתת חולין לבעל הפסח שיוכל להוציאם לצרכיו. כן היא דעת רבי (ואם ימעט הבית מהיות משה – החיהו [את האיש / הבית] משה). וחכמים חולקים, ולדבריהם אין שויר והרי המעות קודש. ונחלקו בדבר רבה ורבי זירא; אחד אמר, אפילו לרבי אין להוציא לחולין לגמרי אלא לצורך אכילת מצה ומרור שמכשירי הפסח הם (על מצות ומררים יאכלהו), אבל לא ליקח בהן חלוק וטלית. וחכמים אוסרים אף במצה ומרור – מלבד לצורך קניית עצים לצלייתו שהרי זה כגוף הפסח (מהיות משה – החייהו לשה. כגרת רש"י). ואחד אמר: במצה ומרור הכל מודים שמותר, לא נחלקו אלא על חלוק וטלית וכדו'. הלכך מה שאמרו מעות שבידו חולין אינו אלא לענין מצה ומרור (תוס').

ולפי דעת רבי אושעיא סובר רבי שאפילו בקדושת הפסח עצמו אדם משייר, ולדעה זו ודאי מעות שבידו חולין לכל דבר שהרי הפסח עצמו משייר בקדושתו ויכול למכרו ומעות המקח המוקדשות מתחללות על הקרבן ויוצאות לחולין.

להלכה מותר ליקח מצה ומרור אבל לא שאר צרכים (עפ"י רמב"ם ק"פ ספ"ד ובכס"מ שם ובהל' איסור"מ ד, טו) שפסק כרבי, ובמחלוקת רבה ור"ז צ"ל שפסק לחומרא, וכ"פ באור זרוע – מובא בליקוטי הלכות. ובל"ה כתב בדעת הרמב"ם שפסק כחכמים ובמחלוקת רבה ור"ז פסק לקולא. ויש מתירים ליקח אפילו חלוק וטלית (מאירי; וכ"כ המשנה-למלך בדעת הרמב"ם).

- ב. המוכר עולתו ושלמיו – לא עשה ולא כלום. וקנסו חכמים את הלוקח שהמעות שנתן יפלו לנדבה. ואפילו היו יותר מכדי דמיהם – המעות כולן יפלו לנדבה (רבא).
לדברי רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים ממון בעלים הם – יכול אדם למכור שלמיו.

א. מדובר במעות חולין, אבל מעות שכבר הקדישום לשלמים, אי אפשר שיפלו לנדבת ציבור לקיץ המזבח שהן עולות (תוס'). ויש אומרים שיפלו לנדבות שלמים, שלא כ'נדבה' שבכל מקום (הנצי"ב בדעת הרמב"ם).

ב. בקצות החשן (תו, א) כתב שגם לרבי יוסי הגלילי אי אפשר למכור שלמיו על מנת שיעלה הקרבן בשביל אחר אלא מוכר זכות אכילת הבשר בלבד. ובוהו ביאר דברי הרמב"ם. וכן נמצא בתוס' רשב"א. וכן כתב הצ"ח.

ג. בפני יהושע (בב"ק טו) כתב שגם לרבי יוסי אסור למכור מדרבנן, ואם מכר – קנסוהו. וקצות החשן (תו, א) חולק.

ג. נתן לזונה מוקדשין באתננה – הרי אלו מותרים. ולא משום שאינם שלו לאוסרם, כי אף בקדשים קלים לרבי יוסי הגלילי, או שממנה אותה לפסחו לרבי שממון בעלים הוא [כדברי רבי אושעיא], גם כן לא נאסרו משום שנאמר לכל נדר – פרט לנדור.

הרמב"ם (איסורי מזבח ד, טו) כתב שאתנן חל על עופות מוקדשין מדברי קבלה, אבל דעת רש"י והראב"ד אינה כן, ו'עופות' שאמרו במשנה שנאסרו – של חולין הם (ומבואר בראשונים שלא גרסו בגמרא 'עופות דחולין').

ד. כנזכר, נחלקו חכמים ורבי האם יכול אדם להמנות אחרים על פסחו וליקח בדמים [שהוקדשו כבר על ידי הקונה לשם פסח] חפצי חולין או מצה ומרור. ופירש רבי אושעיא שלדברי רבי אדם משייר בקדושת הפסח, כך שקדושת הדמים יכולה להיתפס בחולין שבו ועי"כ מתחללים הדמים. ואולם אביי סבר לפרש שאפילו לרבי אין שיוור בקדושת הפסח אלא אדם משייר רק בקדושת המעות, ליתנם מתנת חולין לבעל הקרבן.

כנ"ל, יש אומרים שהלכה כרבי וכו' אושעיא שאדם משייר בקדושת הפסח ומותר ליקח כל דבר במעות (עפ"י מאירי ומשל"מ). וי"א שאין התר ליקח במעות אלא מצה ומרור (כס"מ). וכן נקט לעיקר בלקוטי הלכות.

דף צ

קסה. האם שוחטים וזורקים את הפסח על האישים דלהלן?

א. זב וזבה בשביעי שלהם; בשמיני.

ב. שומרת יום כנגד יום.

ג. נדה בשביעי שלה.

ד. טבול יום; מחוסר כפורים.

ה. טמא שרץ; טמא מת בשביעי שלו.

א. זב שראה שתי ראיות, הואיל ואינו מביא קרבן – שוחטים וזורקים עליו בשביעי שלו. לדברי רב, דוקא אם טבל תחילה אבל קודם טבילה אין שוחטים וזורקים עליו מדין תורה מפני שהוא טמא כעת, הגם שיכול לטבול עד הערב ולאכול (ולמד זאת מאותם אנשים שנדחו לפסח שני שהיו טמאי מת שחל שביעי שלהם בערב הפסח). ולדברי עולא, אפילו קודם טבילה שוחטים וזורקים עליו.

א. הלכה כרב (רמב"ם קרבן פסח ו,א). ואפילו בדיעבד, אם שחטו וזרקו עליו קודם שטבל – לא יצא ידי חובתו (עפ"י הראב"ד, ומסתבר שגם הרמב"ם מודה לזה. תורת הקדשים).
ב. יש מקום לומר שלכתחילה אין שוחטים על הזב בשביעי שלו בפני עצמו, שיש לחוש שמא יראה אחר כך ונמצא סותר למפרע והרי הפסח בא לידי פסול (ע' תורי"ד שהקשה מדוע לא שנינו במשנה שאין שוחטים עליו בפנ"ע).

זב שראה שלש ראיות, וכן זבה (גדולה), אין שוחטים וזורקים עליהם בשביעי שהרי אינם ראויים לאכילה עד שיביאו כפרתם למחר, אבל בשמיני – שוחטים וזורקים על הזב אפילו קודם הבאת כפרתו מפני שיכול להביא באותו יום ולאכול לערב. וימסור תחילה קרבנותיו ליד בית דין [חזקה עליהם שיקריבו עד הלילה], שאם לא כן יש לחוש שמא יפשע ולא יביא כפרתו.

א. כ"מ בגמרא. וכ"כ הרמב"ם ק"פ ו,ד. וכן כתב רש"י בד"ה מסתברא. ורעק"א הקשה על מקור הדבר למסקנא. ונראה שכן משמע בגמרא ממה שאמרו 'קמ"ל כדרב שמעיה' – משמע שרק משום חזקה זו מתירים להם להביא הפסח.

אך נראה שבדיעבד אם שחטו עליו ולא מסר כפרתו ולא הקריבה – פטור מפסח שני כי מ"מ נחשב 'ראוי' באותה שעה, בדומה לחבוש אצל גויים ששחטו עליו, שאף אם לבסוף לא הוציאוהו פטור מפ"ש כי היה ראוי לצאת (רמב"ם ה,ט).

ב. למאן דאמר נשים בפסח רשות, נראה לכאורה שאם הזבה לא הביאה כפרתה לא ישחט עליה את הפסח, שאין לדחות עשה דהשלמה בהבאת קרבנותיה לאחר התמיד. ואולם יש לומר שזבה שמביאה עוף שאין למזבח אלא דמו – מותר לריב"ב לעיל נט. ושמה לתנא קמא שם אסור מדרבנן, ע"ש. והצל"ח נקט שדבר פשוט ששוחטים וזורקים אפילו לא הביאה כפרתה. גם יש מקום לומר שאם כבר נדחה עשה דהשלמה בהבאת שאר קרבנות מחו"כ, שוב קרב הכל.

ב. שומרת יום כנגד יום, שוחטים עליה בשני שלה הואיל וספרה מקצת היום. ראתה שני ימים – שוחטים וזורקים עליה בשלישי. [ואם לאחר ששחטו ראתה – נתבאר לעיל פא].
משמע בגמרא שלדעת האומר שוחטים וזורקים על טמא שרץ ועל טמא מת בשביעי שלו, גם בזו שוחטים עליה אף קודם טבילתה, ולמ"ד אין שוחטים על טמא שרץ, אין שוחטים עליה עד שתטבול.
לכאורה נראה שאין לשחוט את הפסח עליה בפני עצמה, שמא תראה ותסתור ונמצא הפסח בא לידי פסול וכנ"ל (ע' תורי"ד).

ג. נדה, אין שוחטים וזורקים עליה בשביעי שלה, שאף על פי שאינה מחוסרת כפרה אך הואיל ואין הנדה [והיולדת] טובלת אלא בליל שמיני [בניגוד לזבה], אם כן אינה יכולה לאכול בקדשים עד ליל תשיעי שהרי טעונה הערב שמש לאחר טבילה.

ד. שוחטים וזורקים על טבול יום ומחוסר כפורים שהרי הם ראויים לאכול לערב, לאחר הערב שמש / הבאת הכפרה.

א. הרמב"ם (קרבן פסח ו,ב) פסק אין שוחטים וזורקים על טבול יום של טמא מת – בטומאות גמורות שהנזיר מגלח עליהן ויש בהן חיוב כרת על אכילת קדשים. וכן דעת המאירי. אבל הראב"ד והתוס' חולקים.